

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

Zakon Br. 02/L-76

O REPRODUKTIVNOM ZDRAVLJU

Skupština Kosova,

Na osnovu Poglavlja 5.1. (h), i 9.1.26. (a) Ustavnog okvira za privremenu samoupravu na Kosovu (Uredbu UNMIK-a br. 2001/9, od 15. maja 2001.)

Usvaja:

ZAKON O REPRODUKTIVNOM ZDRAVLJU

Poglavlje I
OPŠTE ODREDBE

Član 1
Svrha zakona

Ovaj zakon reguliše organizaciju, funkcionisanje i nadzor svih delatnosti koje se obavljaju u oblasti reproduktivnog zdravlja, u zdravstvenim ustanovama, štiti reproduktivna prava pojedinaca i parova, uključujući i pravo na informisanje i na pristup potrebnim uslugama.

Član 2
Definicije

Za ciljeve ovog zakona važe definicije **izraza** iz Zakona o zdravstvu br. 2004/4, Poglavlje I, član 1. i sledeće posebne definicije:

Reproduktivno zdravlje: podrazumeva potpuno fizičko, umno i socijalno blagostanje koje uključuje svako stanje koje se odnosi reproduktivnom sistemu i koje se ne definiše samo kao prosto odsustvo bolesti, poremećaja funkcije ili nedostatnosti.

Bezbedno materinstvo: podrazumeva pravo svake žene na brigu potrebnu za dobro zdravlje od začeća do porođaja. Glavni elementi za obezbeđivanje bezbednog materinstva uključuju visokokvalitetnu brigu pre trudnoće, u toku trudnoće i posle porođaja.

Reproduktivno pravo: označava pravo pojedinca i parova da slobodno i odgovorno odlučuju o broju, učestalosti i vremenu kada žele da imaju decu, pravo pristupa informacijama, edukaciji, komuniciranju i sredstvima koja će im omogućiti zasnovanost odluka **na evidenciji**.

Planiranje porodice: pravo pojedinca i parova da se informišu, predviđaju i slobodno odlučuju o broju, učestalosti i vremenu kada žele da imaju decu.

Kontracepcija: metode i sredstva koja se primenjuju za sprečavanje oplođivanja i razvoja trudnoće.

Neploidnost: označava izraženu i nevoljnu redukciju prirodnog kapaciteta reprodukcije heteroseksualnog para da bi imao decu u zreloom biološkom reprodukcionom dobu u toku dve godine stabilnog seksualnog života, bez upotrebe kontraceptivnih sredstava.

Asistirana reprodukcija: kompleksna celina medicinskih usluga sa ciljem regulisanja neplodnosti, uključujući sve tretmane i postupke veštačke inseminacije, in-vitro fertilizacije, laboratorijske postupke, medicinske radnje genetskim ženskim i muškim materijalima sa ciljem veštačkog oplođenja i smeštaja dobijenih embriona.

Veštačka inseminacija: proces kroz koji se sperma smesti u ili blizu reproduktivnog ženskog organa, primenjujući tehnike potpomognute reprodukcije, a ne polne odnose.

In vitro fertilizacija: tehnika potpomognute reprodukcije oplođenjem ćelije jajnika muškim gametom van tela žene, u laboratorijumu, a rezultira embrionom koji se premešta u matericu radi njegove implantacije i razvitka u plod.

Porodiljstvo: vremenski period od 6 nedelja posle porođaja.

Menopauza: životni period žene kada prestaje menstrualni ciklus.

Andropauza: životni period muškarca u kome se promeni muška hormonalna ravnoteža.

Noseća majka: žena koja prihvata prenos embriona dobijenog potpomognutom lekarskom reprodukcijom i njegovu implantaciju u njenu matericu, održavanje pune trudnoće i porođaja, a koja se dobrovoljno odriče zakonskog prava na tako rođeno dete, oslanjajući se na zaključeni ugovor infertilnog para.

Član 3

Ministarstvo zdravstva organizuje i koordinira aktivnosti u sledećim oblastima seksualnog i reproduktivnog zdravlja:

1. Reproductivno pravo;
2. Informisanje, edukacija i savetovanje o seksualnom i reproduktivnom zdravlju u toku celog životnog ciklusa;
3. Bezbedno materinstvo;
4. Planiranje porodice;
5. Sprečavanje i podesno tretiranje neplodnosti;
6. Sigurni prekid trudnoće;
7. Službe za sprečavanje i tretiranje seksualno prenosivih infekcija, HIV/AIDS, i bolesti reproduktivnog trakta;
8. Sprečavanje, rano otkrivanje i tretman malignih bolesti reprodukcionog sistema i karcinoma dojki.

Poglavlje II

REPRODUKTIVNO ZDRAVLJE, INFORMISANJE, EDUKACIJA I SAVETOVANJE

Član 4

4.1. Svakoj osobi bez obzira na polnu, ideološku, versku ili kulturnu pripadnost zajemčuje se pravo na informisanje i edukaciju u vezi sa seksualnim i reproduktivnim zdravljem u toku celog njenog/njegovog životnog ciklusa.

4.2. Sve osobe i parovi imaju pravo da, uz uvažavanje želje svakog od partnera, slobodno odlučuju o vremenu, o broju i porođajnom intervalu i da budu informisani o potrebnim sredstvima za njihovu realizaciju.

4.3. Ovaj zakon garantuje svakoj osobi pravo na odlučivanje o ostvarivanju reproduktivnih prava prema njihovoj slobodnoj želji i interesu bez diskriminacije, prinude ili nasilja.

4.4. Međusobno poštovanje, razumevanje, neprikosnovenost ličnog integriteta i podela odgovornosti za seksualno ponašanje i njegove posledice predstavljaju obostranu obavezu žene i muškarca.

Član 5

5.1. Svaka osoba ima pravo na zdravi seksualni i reproduktivni život kojeg bira po svojoj slobodnoj volji.

5.2. Nijedna žena ne može biti primorana na trudnoću.

5.3. Svaka medicinska intervencija vezana za seksualno i reproduktivno zdravlje mora biti u skladu sa Zakonom o pravima i odgovornostima građana u zdravstvenoj zaštiti, br. 2004/38.

Član 6

6.1. Svakoj osobi obezbeđuje se pristup zdravstvenim uslugama najvišeg mogućeg standarda seksualnog i reproduktivnog zdravlja u cilju očuvanja i unapređenja njenog, njegovog seksualnog i reproduktivnog zdravlja, i ima pravo da traži savet, lekarski pregled i ispitivanje, podesan tretman i rehabilitaciju za zdravi seksualni i reprodukcioni život u skladu sa Zakonom o pravima i odgovornostima građana u zdravstvenoj zaštiti, br. 2004/38.

6.2. Svako ima pravo da se koristi dostignućima naučnog progressa i novih tehnologija u vezi sa reprodukcijom i seksualnošću ako su sigurna i prihvatljiva.

Poglavlje III BEZBEDNO MATERINSTVO

Član 7

Svaka žena ima pravo na bezbedno materinstvo.

Član 8

8.1. Svaka žena pre i u toku trudnoće, porođaja i porodiljstva besplatno koristi sledeće usluge javnih zdravstvenih ustanova:

1. prekonceptualno savetovanje,

2. periodično praćenje i zdravstvenu negu u trudnoći,
3. zdravstvenu negu tokom porođaja,
4. periodično praćenje i zdravstvenu negu u porodiljstvu,
5. negu deteta.

8.2. Svaka žena ima pravo na zdravstvenu zaštitu za vreme njene trudnoće, pravo na asistenciju u toku porođaja i da koristi primenu metoda i praksi koje smanjuju rizik po njenom zdravlju ili zdravlju fetusa, novorođenčeta i deteta.

Član 9

9.1. Broj i vrsta preporučenih ispitivanja trudnicama i vreme njihovog obavljanja utvrđuje Ministarstvo zdravstva podzakonskim aktom.

9.2. Svi zdravstveni radnici u zdravstvenim ustanovama koje pružaju negu trudnicama dužni su da popunjavaju ličnu Knjižicu trudnice i Knjižicu deteta.

9.3. Upotreba zdravstvene dokumentacije uređuje se podzakonskim aktom.

Član 13

Majka i odojče imaju pravo na zdravstvenu negu i posebnu podršku najvišeg mogućeg nivoa.

Član 14

Negu pre i u toku trudnoće, porođaja i porodiljstva u okviru svojih zadataka i odgovornosti pružaju lekari specijalisti ginekologije i opstetricije, neonatologije, pedijatrije, te porodični lekari, babice i porodični bolničari.

Poglavlje IV PLANIRANJE PORODICE

Član 15

Svi pojedinci i parovi imaju pravo da se informišu o rizicima, edukaciji i komuniciranju na osnovu evidencije, slobodnog izbora i da imaju koristi od korišćenja sigurnosnih, snošljivih i prihvatljivih sredstava i metoda za planiranje porodice.

Član 16

Bolesnici i klijenti zdravstvenih usluga moraju biti detaljno informisani o rizicima i prednostima svake metode i sredstva za planiranje porodice.

Član 17

17.1. Savetodavne usluge za planiranje porodice pruža kvalifikovano zdravstveno ili **socijalno** osoblje i ustanove koje garantuju tajnost i poverljivost.

17.2. Zdravstveni ili **socijalni** radnik u zdravstvenim ustanovama dužan je da informiše pojedinca ili para o planiranju porodice.

Član 18

Upotrebno prihvatljivi metodi i sredstva za planiranje porodice utvrđuju se podzakonskim aktom.

Član 19

Samo ginekološko-opstetrijskim specijalistima i porodičnom lekaru je dozvoljeno da prepisuju kontraceptivna sredstva ili preporučuju upotrebu medicinskih kontraceptivnih sredstava i tehnologija.

Član 20

Hirušku kontracepciju i primenu implantova i intrauterinskog dispozitiva mogu vršiti isključivo lekar specijalista za ginekologiju i opstetriku ili urolog.

Član 21

21.1. Veštačka sterilizacija je jedna zakonska metoda za planiranje porodice i obavlja se shodno članu 109 Zakona o zdravstvu.

2. Svako lice ima pravo u okviru svoje volje da podleže hirurškim metodama za sterilizaciju.

Poglavlje V ASISTIRANA REPRODUKCIJA

Član 22

Asistirana reprodukcija odgovara roditeljskoj volji i zahtevu para da imaju decu, tretirajući zdravstvene razloge infertiliteta ili radi sprečavanja prenošenja bolesti roditelja kod dece.

Član 23

Primenu tehnika potpomognute reprodukcije obavlja ekipa stručnjaka licenciranih od strane Ministarstva za zdravstvo.

1. ako je par podbacio u naporima da ima decu u periodu od najmanje dve godine do trenutka kada se izvrši Asistirana reprodukcija;
2. ako se uzima pismena saglasnost za svaki ciklus medicinskih postupaka od pojedinaca i zainteresovanog para u skladu sa Zakonom o pravima i odgovornostima građana u zdravstvenoj zaštiti, br. 2004/38.

Član 24

Asistirana reprodukcija primenjuje se u sledećim slučajevima:

1. ako druge metode tretiranja infertiliteta žene, muškarca ili partnera nisu produktivne ili podobne i ne garantuju željeni rezultat;

2. ako se preporučuje sprečavanje prenošenja genetskih bolesti sa roditelja kod dece;
3. ako se preporučuje sprečavanje prenošenja drugih bolesti koje bi imale za posledicu prevremenu smrt, umnu zaostalost ili težu nesposobnost deteta;
4. ako se smatraju jedinom alternativom za rađanje dece.

Član 25

Asistirana reprodukcija uključuje kliničke i biološke procedure koje omogućuju:

1. veštačku inseminaciju,
2. fertilizaciju in vitro,
3. prenos embriona,
4. druge ekvivalentne tehnike koje dozvoljavaju reprodukciju van prirodnog procesa.

Član 26

Pre podvrgavanja potpomognutoj reprodukciji, u skladu sa Zakonom o pravima i odgovornostima građana u zdravstvenoj zaštiti, br. 2004/38, par korisnik treba:

1. informisati o uspehu ili neuspehu postupaka,
2. informisati o rizicima za majku i dete,
3. oceniti motivaciju para,
4. informisati o zakonskim mogućnostima usvajanja deteta i obratiti se odgovarajućim socijalnim ustanovama.

Član 27

U oblasti potpomognute reprodukcije zabranjene su sledeće aktivnosti:

1. zloupotreba embriona u komercijalne, industrijske ili eksperimentalne svrhe,
2. genetske manipulacije sa embrionima,
3. ilegalne donacije embriona,
4. trgovina gametima,
5. smesa gameta,
6. sporazumi o posredovanju za supstituciono materinstvo,
7. post-mortem inseminacija bez pismene saglasnosti partnera,
8. kršenja prava tajnosti podataka o davaocima gameta,
9. selektivni podbačaj embriona određenog pola;
10. izbor roda deteta, izuzev slučajeva zdravstvenih indikacija s posledicama po majci i plodu i,
11. zdravstvene delatnosti shodno članu 46. Zakona o zdravstvu.

Član 28

28.1. Za koordinaciju i nadziranje aktivnosti medicinsko potpomognute reprodukcije odgovorna je Komisija za potpomognutu medicinsku reprodukciju formirana od strane Ministarstva zdravstva.

28.2. Ovlašćenja i sastav Komisije za potpomognutu medicinsku reprodukciju utvrdiće se podzakonskim aktom.

Član 29

Uslovi i zahtevi za primenu potpomognutih reprodukcionihi tehnologija, veštačku inseminaciju i fertilizaciju koja rezultira embrionalnim implantom, određuju se podzakonskim aktom.

Poglavlje VI SEKSUALNO PRENOSIVE INFEKCIJE I HIV/AIDS

Član 30

Mere za sprečavanje i nadzor, dijagnostifikacija i tretman seksualno prenosivih infekcija, izuzev HIV/AIDS, bazirajući se na zdravstvene standarde i protokole utvrđene u evidenciji, zakonskim i podzakonskim aktima pružaju specijalisti iz oblasti:

1. javnog zdravlja,
2. porodične medicine,
3. dematovenerologije,
4. ginekologije i opstetrije,
5. urologije

Član 31

Sprečavanje, nadgledanje, dijagnostifikacija, tretiranje i nega HIV/AIDS uređuju se podzakonskim aktom.

Poglavlje VII ORGANIZACIJA SLUŽBI ZA SEKSUALNO I REPRODUKTIVNO ZDRAVLJE

Član 32

Ministarstvo zdravstva utvrđuje organizaciju, strukturu, rukovođenje, pravila poslovanja, politiku i strategiju seksualnog i reproduktivnog zdravlja.

Član 33

Briga o seksualnom i reproduktivnom zdravlju obuhvata:

1. usluge pre i u toku trudnoće, porođaja i porodiljstva,
2. usluge za rast, razvoj i ishranu deteta,
3. usluge za seksualno i reproduktivno zdravlje adolescenata i mladih,
4. usluge za seksualno i reproduktivno zdravlje lica u doba menopauze, andropauze i starosti,
5. usluge zaštite, informisanja, edukacije i komunikacije u vezi sa seksualnim i reproduktivnim zdravljem,
6. usluge za planiranje porodice,
7. sprečavanje i tretiranje infertiliteta i metode potpomognute reprodukcije,
8. tretiranje infekcija i bolesti reproduktivnog trakta,
9. kontrolu i lečenje seksualno prenosivih infekcija,

10. nadziranje i tretiranje HIV/IDS-a,
11. usluge reproduktivnog zdravlja u hitnim slučajevima

Član 34

34.1. Usluge seksualnog i reproduktivnog zdravlja pružaju se u javnim, mešovitim i privatnim zdravstvenim institucijama licenciranih na tri nivoa zdravstvene nege.

34.2. Organizacija službi seksualnog i reproduktivnog zdravlja na nivoima zdravstvene nege uređuju se podzakonskim aktima.

Poglavlje VIII POSEBNE KATEGORIJE

Član 35

Ministarstvo zdravstva obezbeđuje pristup zdravstvenim uslugama za seksualno i reproduktivno zdravlje najvišeg mogućeg stepena sledećim licima:

1. adolescentima i mladima,
2. licima u menopauzi, andropauzi i starosti u stanju potrebe,
3. licima sa ograničenim sposobnostima,
4. licima koja su bila predmet trgovine ljudskim bićima,
5. zapostavljenim licima.

Član 36

Raseljenim licima i izbeglicama u hitnim situacijama obezbeđuje se dostupnost osnovnih seksualnih i reproduktivnih zdravstvenih usluga najvišeg mogućeg nivoa.

Član 37

Licima koja boluju od malignih bolesti reproduktivnog sistema i od karcinoma dojki obezbeđuje se pristup uslugama najvišeg mogućeg stepena za sprečavanje, rano otkrivanje, tretiranje i nadziranje malignih obolenja u skladu sa podzakonskim aktima.

Poglavlje IX FINANSIRANJE

Član 38

Reproduktivne zdravstvene usluge finansiraće se shodno članu 57. Zakona o zdravstvu, br. 2004/4.

Poglavlje X DISCIPLINSKE I KAZNENE ODREDBE

Član 39

39.1. U slučajevima neprimene i kršenja odredaba ovog zakona preduzimaće se mere shodno članovima 118, 119 i 120 Zakona o zdravstvu.

39.2. Kršenje zakonskih odredbi utvrđenih ovim zakonom predstavlja krivično delo propisano prema poglavlju 21 Krivičnog zakonika Kosova

Poglavlje XI
PRELAZNE ODREDBE

Član 40

U cilju sprovođenja ovog zakona, Ministarstvo zdravstva će doneti pozakonska akta predviđena ovim Zakonom.

Član 41

Ovaj zakon stupa na snagu nakon usvajanja od strane Skupštine Kosova i proglašenja od strane **Specijalnog Predstavnik Generalnog Sekretara**.

Zakon Br. 02/L-76
10 Oktobar 2006

Predsednik Skupštine Kosova,

Kolë Berisha

Amandman 23

Član 15 reformuliše se i glasi:

„“.

(Funkcionalna Komisija)

Amandman 24

Član 16. briše se

(Funkcionalna Komisija)

Amandman 25

17.1. Savetodavne usluge za planiranje porodice pružaju kvalifikovano zdravstveno **ili socijalno** osoblje i ustanove koje garantuju tajnost i poverljivost.

17.2. Zdravstveni **ili socijalni** radnik u zdravstvenim ustanovama dužan je da informiše pojedinca ili par o planiranju porodice.

(Funkcionalna Komisija)

Amandman 26

Član 21. preformuliše se i glasi:

Amandman 23.

Član 15 reformuliše se i glasi: „**Svi pojedinci i parovi imaju pravo da budu informisani o riziku, edukaciji i komuniciranju na osnovu evidencije i slobodnog izboran i da koriste sigurne metode i sredstava koja su izdržljiva i prihvatлива za planiranje porodice**“.

Amandman 24.

Član 16. briše se

Amandman 25.

Član 17. stav 1, drugi red, dodaje se: „**ili socialno**“, i

Član 17. stav 2. prvi red, dodaje se: „**ili socijalno**“,

Amandman 26.

Član 21. reformuliše se i glasi:

1., Veštačka sterilizacija je jedna zakonska metoda za porodično planiranje i obavlja se shodno člana 109 Zakona o zdravstvu,,

2. Svako lice ima pravo u okviru svoje volje da se podleže hirurškim metodama za sterilizaciju,,